

Η ΤΕΧΝΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΣΑ

★ Ἀφιερωταί εἰς τὸν σχε-
διαστὴν τοῦ ἐξωφύλλου ★

I

ΦΩΣ καὶ ἁρμονία πληροῦσι τὸν σελα-
σφόρον ὀρίζοντα.

Ἡ ἀνατολὴ τῶν αἰώνων ἐμπνεύσεων
χρυσίζει τὸν αἰθέρα καὶ ἡ μυρίπνοος τοῦ γαλανοῦ
πόντου αὔρα καταθέτει τὴν ἡχώ τοῦ χαιρετισμοῦ
τῶν μεμακρυσμένων ἐλληνικῶν κατακτήσεων.

Ἡ αἴγλη ἐξιδανικεύει τὴν γῆν τῶν ἐκπλή-
ξεων, καὶ τοῦ Φοίβου αἱ ἀκτίνες περιβάλλουσι
τὴν νεκρόπολιν ἐν τῇ σιγῇ τοῦ λυρισμοῦ.

Συντριμμάτων ἀτελεύτητος πεδιάς, καὶ ἀχα-
νὴς πινακothῆκη ἡρωτηριασμένης εὐμελείας.

Πανταχοῦ ἔχνη θαυμάτων, πανταχοῦ τιτανο-
μάχων ἀποτυπώματα, καὶ σωροὶ γιγαντώδεις
συμβόλων ἀθανάτου τιμῆς.

Ἐμβληματῶν ἐπισήμων γενεῶν πληθύνες, διε-
σκορπισμέναι παρὰ τὰ φθαρῆντα τρόπαια περι-
κλεῶν αἰώνων, καὶ μνηματοτρόφος τέφρα ἀνὰ πᾶν
κτύπημα τῆς ἐρευνητικῆς σκαπάνης προβάλλει,
ἀπὸ τὰ τετραμμένα μασσωλεῖα τῶν ἡμιθέων.

Ἡ ἀρχαιοφύλαξ ἐπιβάλλεται ἐν παντί.

Ἡ ἀρχαιοφύλαξ κυριαρχεῖ πρυτανεύουσα διὰ
τῶν ἀναμνήσεων, μεγαλοῦργοῦσα διὰ τῆς ζωῆς
τῶν σελεύτων τῆς.

Ἡ Ἀρχαιοφύλαξ, ὡς μυστήριον καὶ ὡς θετικί-
σμός, ὡς ἄγνωστον καὶ ὡς πεπερασμένον, ὡς
ἀπόρητον καὶ ὡς κοινωνικὸς θεσμός, ὡς ἰδέα, ὡς
ὄνειρον, ὡς πόθος καὶ ὡς πνεῦμα προόδου. Συν-
τετριμμένη, ἡρωτηριασμένη, ἄμορφος, διεσκορ-
πισμένη, ἄπνοος καὶ σιγηλὴ, ἐξακολουθεῖ οὐ μόνον
νὰ ζῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνισχύῃ εὐεργετοῦσα, νὰ
ἐνθαρρύνῃ προστατεύουσα, νὰ ἐξευγενίζῃ δη-
μιουργοῦσα, νὰ ἀποθανατίζῃ ἐμπνέουσα.

Ἡ ζωὴ ὑφίσταται καὶ εἰς τὸ ἐλάχιστον σύν-
τριμμα, εἰς τὸ τελευταῖον μῦρον τοῦ μικροτέ-
ρου λειψάνου τῆς.

Ἡ ἀθανασία διασώζει πᾶν ὅ,τι τῇ ἀνήκει.
Οὐδὲν ἀπέθανεν ἐκ τῶν ἔργων τῆς, οὐδὲν ὑπέστη
τὴν ἥτταν, οὐδὲν ἀπεσθέσθη ἐν τῇ φθορᾷ.

Εἴτε κεκρυμμένη εἰς τὰ βάθη τῆς πατρίδας
γῆς, ἢ λησμονημένη εἰς τὰς ἀβύσσους καὶ τὰ τε-
νάγη, εἴτε ἄγνωστος εἰς τοὺς σκοτεινοὺς βυθοὺς
τοῦ ἐρέβους, διατηρεῖ τὴν ζωὴν ὑπνώττουσαν,
νενορκωμένην, παγετώδη, ἀλλὰ τὸν θάνατον ποτὲ
οὐκ ἐγνώρισε.

★

Ἄσπερον, καὶ ἂν ἀφανισθῇ ποτὲ ὡς ὕλη,
δὲν θὰ σβεσθῇ ὡς ὄνυμα, ὡς πνεῦμα, ὡς ἰδανικόν.
Ἄσπερον οὐδέποτε θὰ λησμονηθῇ, ἢ Ἀσπα-
σία αἰωνίως θὰ φωτίζει ἓνα πόθος ἐν τῷ κόσμῳ

τοῦ ὠραίου, καὶ ὁ Φειδίας πάντοτε θὰ φιλοτε-
χνῇ μίαν ἰδέαν ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ καλοῦ.

Σπεύδει ἐπὶ τὰ πρόσω ἢ πρόσδος γοργόπτερος,
διότι τὴν συνοδεύει ἡ ἀρχαιοφύλαξ καθοδηγοῦσα καὶ
ἐπιρρωνύουσα.

Ἀρχαιοφύλαξ, εἴτε αὐτοσώτως ἐνεργοῦσα, ἢ ἐν
παρβολαῖς καὶ παραμορφώσεσι, ἐν ἀλλοιώσει καὶ
μεταλλαγῇ, ἐν μεταφράσει καὶ ἀνωμυρίᾳ· μὴ
ἀποβάλλουσα ὅμως τὸν τύπον, τὴν γενικὴν ἀρ-
χήν, τὸ πρῶτον γινώρισμα, τὴν ἰδιάζουσαν χα-
ρακτηριστικότητα.

Τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια καθ' ἐκάστην ἐμπα-
νίζονται ἡμῖν ὄρωντα καὶ ὁμιλοῦντα, καὶ ὁ ἀρ-
χαῖος βίος ἐν εἰδυλλίοις καὶ εἰκόσιν, ἐν τῇ φαν-
τασίᾳ καὶ πραγματικότητι παρέσχεται ἀνὰ πᾶ-
σαν στιγμὴν πρὸ ἡμῶν, κεχρηνότην καὶ ἀμαθῶν.

Ὁ θρίαμβος ἀνήκει πάντοτε εἰς τοὺς μεγά-
λους νεκρούς.

Ἡ ψυχὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος τοὺς συνενώ-
νει πρὸ τῆς πανηγύρεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύ-
ματος.

Ἡ συνεχὴς δὲ τοῦ πολιτισμοῦ ἐρετὴ, εἶναι τὸ
τερπνόν μνημόσυνον τῶν μεμνημένων των.

★

Εἶμαι εὐτυχής, διότι εἶμαι εἰδωλολάτρης· θὰ
ἤμην δ' ἄτυχής ἐὰν δὲν κατενόουν, ὅτι καὶ ὁ
Χριστὸς ἦτο μέγας καλλιτέχνης.

Τί φρονοῦσιν αἱ Ἰ. Σύνοδοι μοὶ εἶναι ἐντε-
λὼς ἀδιάφορον· συγκινοῦμαι ὅμως καὶ πονῶ βα-
θείως, ὅταν ὁ γλυκὺς ῥεμβασμός μου χαρακτη-
ρίζεται ὡς ἀσθέης· ὅταν μοὶ ἀφαιρεῖται τὸ δι-
καίωμα τοῦ νὰ ὀνομάσω προσευχὴν, τὸν χαιρε-
τισμὸν ὃν περιπαθῶς ἀπευθύνω πρὸς τὸν Ἑρμῆν
τοῦ Πραξιτέλους· ὅταν καταδικάζομαι νὰ μὴ
περιβάλλω τὴν κεφαλὴν διὰ στεφάνου ἐκ ναρ-
κίσσων, καὶ νὰ μὴ κρατῶ τὴν χρυσὴν λύραν,
ὅπότεν ἐν θείᾳ ἀναπτερρώσει γονυκλινῆς προσ-
φωνῶ τὸν σιγηλόν μου Ἐσταυρωμένον.

Εἶμαι εἰδωλολάτρης.

ὦ! εἴθε νὰ ἤμην καὶ ποιητής...

★

Ἡ ἀρχαιοφύλαξ ἐγέννησε τὸ κάλλος, ἐδημιούρ-
γησε τὸ Πάρθενον, ἐνεφάνισε τὸ πνεῦμα καὶ τὴν
ψυχὴν.

Διατί εἰς ταύτην νὰ μὴ χρεωστώμεν καὶ τὴν
ἀλήθειαν;

Μήπως ἡ κορυφὴ τοῦ Γολγοθᾶ δὲν ἀπθάνη-
τισε τὴν στέψιν των;

Ὁ ἱερός θεσμός δὲν συνετελέσθη, ἀφοῦ ὁ δαι-
μόνιος ἐλληνικὸς νοῦς εἶχε πρὸ πολλοῦ ἀνακα-
λύψῃ τὴν λαλιὰν τῶν θεῶν;

Ἀθάνατε Πλάτων! Δὲν ἤκουσας τὸν τελευ-
ταῖον στεναγμόν τοῦ προσφιλοῦς σου Ναζωραίου.
Ἦσο μακρὰν τῆς Βηθλεὲμ, ἢ ἐτέλεις σπονδὰς
παρὰ τοὺς ἀγρόπνοους τοῦ Πλεῦτωνος οἰκονομο-
ποῦς, προφητεύων, ὄνειροπολῶν, μαντευόμενος;

Χρησιμοποιῶν συνεκινῶναι μετὰ τῶν ἐπιταφίων ῥαψῶδων, ἢ ἀπὸ τῆς Ἀχερουσίας ἀπελάμβανες τῆς μυσταγωγικῆς πομπῆς, ἢ ἡ ἡχώ τοῦ ψαλμοῦ των σοὶ ἐξήγγειλε; Τὸ μαντεῖον τῆς Περσεφόνης δὲν σοὶ ἀπέκρυψε τὸ πένθος, ὅπερ τότε ἠπλοῦτο ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ.

II

Στοναχαί, πνοαὶ συντριμμάτων...

Ἡ ἀρχαιότης ὁμιλεῖ διὰ γρίφων καὶ ἀποκαλύψεων.

Ἡ ἀρχαιότης συντετριμμένη!

Καὶ ἡ Τέχνη, πιστὸς τοῦ Κάλους φρουρός, ἀπλώνει, ὡς δύο νέφη λευκά, τὰς πτέρυγας, καὶ μετὰ στοργῆς, μετὰ σεβασμοῦ, μετὰ περιπαθείας περιβάλλει τὰ σιγῇ, ἀλλ' ἀναπνέοντα συντρίμματα.

Ἐν φῶς θείας εὐεργεσίας μεταμορφοῦται εἰς ἀρχάγγελον, ἵνα προστατεύσῃ εἰς τοὺς ἀτιμῆτους τάφους τὴν ζωὴν τῶν νεκρῶν.

Καὶ φυλάττει ἕκτοτε τὸ μεγαλεῖον των, ὅπερ μεταδίδεται εἰς τὸν κόσμον διὰ τῶν αἰώνων.

Ἡ Τέχνη!

Τιμῆσατε τὴν εὐεργετίδα, τὴν προστατίδα. Χαιρετήσατέ την, ὦ τέκνα τῶν ἀναμνήσεων...

ΑΔΙΚΩΝ

NEKPOI KALLITECHNAI

(1900—1901)

ΤΟ λήξαν ἔτος 1900 ἠρίθμησε πολλοὺς καλλιτέχνας νεκρούς. Ὁ θάνατος ἐθέρισεν ἀρκετὰς κορυφάς, ἐν τῇ ταχείᾳ δὲ ταύτῃ ἐπιθεωρήσει, θέλομεν μνημονεύσει τὰς θλιβερωτέρας διὰ τὴν Τέχνην στερήσεις, δι' ὧν ἔκλεισεν ὁ πένθιμος ἀπολογισμὸς ὁλοκληροῦ αἰῶνος.

Οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν θανόντων κατὰ τὸ 1900 καλλιτεχνῶν εἰσὶν οἱ ἑξῆς:

Ὁ ἱστορικὸς ζωγράφος Λουδοβίκος Λεμπρὺν ὅστις κατήρξατο τῆς θλιβερᾶς προπομπῆς, θανὼν τῇ 11 Ἰανουαρίου. Τὸν ἠκολούθησεν ὁ ἀνδριαντοποιὸς Ἰωσήφ Δίσσελδερφ, ὁ ζωγράφος Fedor Klages θανὼν ἐν Ῥωσίᾳ, ὁ Ruski, ὁ Ménier, ὁ Schrader (ἱστορικὸς ζωγράφος θανὼν ἐν Βερολίῳ).

Ἐν Γερμανίᾳ ἀπέθανον οἱ περισσότεροι: A. Henning (ἱστορικὸς ζωγράφος), Ruland, Kannengiesser, Kock, A. Nisius, E. Hartmann, Max Koner (προσωπογράφος), Choulant, H. Riegel (διευθυντὴς Μουσείου), Majer, Kozics, Reinold, Rosse, Kùsthardt, M. von Munkacsy, A. Seitz, H. Max, Ed. Ille, P. Socuhay.

Ἐν Γαλλίᾳ ὁ μέγας γλύπτης Ἀλ. Φαλγκιέρ (19 Ἀπριλίου), ὁ Ἀντώνιος Βιλόν, ζωγράφος ἀψύχου φύσεως (28 Αὐγούστου), A. Pichon (ἱστορικὸς ζωγράφος).

Ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ διευθυντὴς τῆς Ἐθν. Πινακοθήκης F. Burton.

Ἐν Δανίᾳ ὁ Φρέουντ (6 Ἀπριλίου).

Ἐν Ῥωσίᾳ ὁ I. Αἰδαζόφσκις (2 Μαΐου), ὁ Ἰσαὰκ Λέβιταν, ὁ Μιχ. Βασίλιεβ.

Ἐν Οὐγγαρίᾳ ὁ N. Kõlle, ἐν Βελγίῳ ὁ Wriendt (ἱστορικὸς ζωγράφος), καὶ ὁ θαλασσογράφος Clays.

*

Ἄλλ' οἱ ἐπιστημότατοι νεκροὶ εἶνε οἱ τὸν Δεκέμβριον θανόντες, ὁ ἐν Βιρτσβούργῃ θανὼν (4 Δεκεμβρίου) Γουλιέλμος Λεϊβλ καὶ ὁ ἐν Βερολίῳ (20 Δεκ.) Κάρολος Βέκκερ.

Ὁ Λεϊβλ θεωρεῖται ὡς ἀνήκων εἰς τὴν τάξιν τῶν μεγάλων ζωγράφων οἵτινες ἐκλείσαν τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν τοῦ 19 αἰῶνος. Ἀπὸ πολλοῦ ἔπασχεν ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος. Ὁ θάνατος αὐτοῦ δὲν ἐνεποίησε ἰδιάζουσαν αἰσθησιν, διότι ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κοινοῦ ἐν Γερμανίᾳ δὲν ἦτο γνωστὴ ἡ μεγίστη ἐπίδρασις αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς Γερμανικῆς Τέχνης. Ἀποδίδεται κατὰ πολὺ εἰς τὰς ἐργασιὰς αὐτοῦ τάσεις καὶ τὴν ἀποστροφὴν ἣν ἠσθάνετο νὰ ἀποστέλλῃ ἔργα εἰς ἐκθέσεις. Ἐλάχιστα δ' ἔργα ἄλλω; ὑπάρχουσιν αὐτοῦ εἰς τὰς ὁμοσίας πινακοθήκας.

Ὁ Γουλιέλμος Λεϊβλ ἐγεννήθη τῇ 22 Ὀκτωβρίου 1844 ἐν Κολωνίᾳ. Κατ' ἀρχὰς χειρωνακὸς εἰκοσαετῆς ἐτράπη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ζωγραφικῆς καὶ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Μονάχου καὶ τὸ πρῶτον ἐμαθῆτευσεν παρὰ τῷ Πιλότῳ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπῆρσε τὸ θεατρικὸν τῆς τεχνοτροπίας αὐτοῦ, ἠκολούθησε τῷ ὀξείῳ καλλιτέχνῃ Ἀρθούρῳ Ρόμπεργ. Ἐξέθεσε δὲ, τὸ πρῶτον, τῷ 1869 ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Μονάχου. Μεγίστην δὲ ἐντύπωσιν ἐνεποίησαν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει ἔργα τοῦ Courbet, οὗ τὴν βαθύτητα ἐν τῇ ἀπεικονίσει τῆς ἀπλῆς φύσεως καὶ τῷ ἐσωτερικῷ συνδυασμῷ των χρωμάτων ἐθεώρησεν ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν ἀληθῆ τέχνην. Μετὰ ταῦτα, ἕνεκα τοῦ ἐκραγέντος πολέμου, ἐπ' ὀλίγον διέτριψεν εἰς Παρίσιους, τὸ δὲ ἄριστον τῶν ἐκεῖ φιλοτεχνηθέντων ἔργων θεωρεῖται ἡ κατακεκλιμμένη ἐπὶ διβανίῳ «Ἑταίρα». Κατόπιν, ἐπέστρεψεν εἰς Μόναχον, ἐξ οὗ, δυσαρεστηθεὶς κατὰ τινων ἀντιτεχνῶν, ἀνεχώρησε καὶ ἐζήσῃ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βίου αὐτοῦ κυρίως εἰς Aibling χωρικοὺς ἀναστρεφόμενος καὶ μετὰ τοῦ πιστοῦ τοῦ φίλου Sperl. Ἐνταῦθα, μακρὰν τοῦ θορύβου τῆς μεγάλης ζωῆς ἐποίησατο τὰ ἄριστα τῶν ἔργων του, ὧν διαπρέπουσι δύο πίνακες «Οἱ πολυτικοὶ τοῦ χωρίου» καὶ ὁ «Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ». Διὰ τῆς ἰσχυρᾶς καὶ ἀπροσπονήτου αὐτοῦ τέχνης ἐμπράκτως κατέδειξεν ὅτι καλὴ γραφικὴ δύναται